

ΠΑΜΑΚ: Η πολιτιστική κληρονομιά των ελληνικών κοινοτήτων στα Πριγκηπόννησα

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Ναοί, εκπαιδευτήρια, καταστήματα και κατοικίες που ανήκαν σε Ρωμιούς, στην Πρίγκηπο, τη Χάλκη, την Πρώτη, την Αντιγόνη, αλλά και στα πέντε μικρότερα Πριγκηπόννησα στο στόμιο του κόλπου της Νικομήδειας, περίπου 15 χιλιόμετρα από την Κωνσταντινούπολη, ξυπνούν μνήμες από τη ζωή και την έντονη δραστηριότητα των ελληνικών κοινοτήτων στην περιοχή. Το σημαντικό πολιτιστικό και οικιστικό απόθεμα ανέλαβε να καταγράψει ερευνητική ομάδα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (ΠΑΜΑΚ) και η παρουσίασή του αναμένεται να γίνει το απόγευμα στη βιβλιοθήκη του ιδρύματος.

Πρόκειται για το ερευνητικό πρόγραμμα «Πολιτισμικό και Οικιστικό Απόθεμα των Ελληνικών Κοινοτήτων της Προποντίδας (Μικρά Ασία)», που εντάσσεται στο πλαίσιο μαθημάτων του τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών

και διεξήχθη μέσα στο 2024. «Βρεθήκαμε στα Πριγκηπόννησα για ένα διάστημα 10-15 ημερών και καταγράψαμε ό,τι έχει σχέση με την κοινωνική και οικονομική ζωή. Μάλιστα, στο πλαίσιο αυτού του προγράμματος έχει γίνει ένα ψηφιακό εργαλείο για την προβολή αυτού του αποθέματος και την εικονική μεταφορά στο παλιό παραλιακό μέτωπο ενός εκ των νησιών, της Χάλκης, προκειμένου αυτό το υλικό να μπορεί να είναι σε χρήση από το ευρύτερο κοινό», δηλώνει στο Αθηναϊκό/Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων η Δρ Ελένη Γαβρά, καθηγήτρια Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του ΠΑΜΑΚ, η οποία είναι η επιστημονικά υπεύθυνη για την έρευνα.

Στη σημερινή εκδήλωση οι ομιλητές θα επιχειρήσουν να αναδείξουν τη δημιουργική πρωτοβουλία και την καταλυτική συμβολή των Ελλήνων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική ανάπτυξη του τόπου παραμονής τους μέσω της αποτύπωσης του κληροδοτούμενου οικιστικού πολιτισμού. Τα συγκεκριμένα νησιά αποτέλεσαν αντικείμενο αναφοράς ήδη από την αρχαιότητα. Από τον Αριστοτέλη μνημονεύονται πρώτη φορά τον 4ο αιώνα π.Χ. με τις ονομασίες Δημόνησοι και Χαλκηδόνιοι Νήσοι, που σχετίζονται άμεσα με τη πλούσια σε μεταλλεύματα περιοχή. Κατά τη βυζαντινή περίοδο ήταν γνωστά για ως τόποι εξορίας και φυλακής. Ωστόσο, από τα μέσα του 19ου αιώνα κι έπειτα, μετατράπηκαν σε προορισμούς θερινής ανάπαυσης, αναψυχής και ηρεμίας. Με τον σημαντικό χριστιανικό πληθυσμό και τους επισκέπτες από την Ευρώπη, τα νησιά προσέφεραν έναν πιο ελεύθερο τρόπο ζωής σε σύγκριση με την ίδια την Κωνσταντινούπολη, καθιστώντας τα έναν ελκυστικό τόπο διαμονής.

Ορφανοτροφείο Πριγκήπου - Οκτώβριος 2024 - αρχείο ερευνητικού προγράμματος.

Το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας ξεκίνησε την έρευνα για το πολιτιστικό και οικιστικό απόθεμα γενικά των ελληνικών κοινοτήτων της Μικράς Ασίας ήδη πριν από 15 χρόνια. «Το ερευνητικό πρόγραμμα είχε ξεκινήσει με την ευλογία και την υποστήριξη του Οικουμενικού Πατριάρχη και με οικονομική υποστήριξη από τον αείμνηστο Άρχων Ορφανοτρόφο Νικόλαο Μάνο. Αυτό βοήθησε πάρα πολύ γιατί είχαν γίνει καταγραφές σε πολλές περιοχές της Μικράς Ασίας και όχι μόνο στην Προποντίδα», εξηγεί η κ. Γαβρά. Όπως επισημαίνει, στην πρώτη αποστολή συμμετείχε μία μεγαλύτερη ερευνητική ομάδα, αποτελούμενη από αρχιτέκτονες, πολεοδόμους και ιστορικούς, οι οποίοι κατέγραψαν περίπου 12 οικισμούς. Η σημερινή ερευνητική ομάδα αποτελείται από τρία άτομα, τον ιστορικό ερευνητή Βασίλη Δημητριάδη ο οποίος συμμετείχε και στην αρχική ομάδα και τις υπ. διδακτόρισσες Άννα Χατσιοπούλου και Μαρία Πανακάκη.

Σύμφωνα με την επιστημονικά υπεύθυνη για την έρευνα, το αντικείμενο έχει συγκινήσει και άλλους ακαδημαϊκούς συναδέλφους από το τμήμα, μεταξύ των οποίων τον Παναγιώτη Μιχαηλίδη, ο οποίος τη βοήθησε στη δημιουργία του ψηφιακού εργαλείου και πλαισίωσε την ερευνητική ομάδα συμβουλευτικά, αλλά και

τον αφυπηρετήσαντα καθηγητή τουρκικής γλώσσας και λογοτεχνίας Νίκο Λιάζο, ο οποίος έκανε την έρευνα μέσα από τα λογοτεχνικά κείμενα τόσο των Ρωμιών όσο και των Τούρκων λογοτεχνών για το πώς είδαν τα Πριγκηπόννησα. Αποσπάσματα αυτών, θα αφηγηθούν φοιτητές του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου, συνοδεία ζωντανής μουσικής, για να μεταφέρουν το κοινό σε μια άλλη εποχή.

Η δημόσια παρουσίαση των αποτελεσμάτων του ερευνητικού προγράμματος θα γίνει στις 6 το απόγευμα στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. «Οι βασικοί μας προσκεκλημένοι είναι οι φοιτητές των μαθημάτων μας, προκειμένου να κατανοήσουν το είδος και την κατάσταση αυτού του αποθέματος και πώς μπορούμε να το διαχειριστούμε», κατέληξε η κ. Γαβρά.

Η έρευνα χρηματοδοτήθηκε από τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Πανεπιστημίου Μακεδονίας στο πλαίσιο του Προγράμματος Ερευνητικών Επιχορηγήσεων ανά θεματική κατηγορία 2023.

Οικία εμπόρου Κοσμά Πανά, Πρίγκηπος - Οκτώβριος 2024 - αρχείο ερευνητικού προγράμματος.

Βαρβάρα Καζαντζίδου

*Πηγή φωτογραφιών: Αρχείο Ερευνητικού Προγράμματος ΠΑΜΑΚ «Πολιτισμικό και Οικιστικό Απόθεμα των Ελληνικών Κοινοτήτων της Προποντίδας (Μικρά Ασία)»

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ